

Sivan SOTE

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Neuvolatoiminnan ja lasten ehkäisevän suun terveydenhuollon toimintaohjelma

Vammaisneuvosto

26.1.2023

Anita Lindevall

Neuvolasuunnitelma osana muuta toimintasuunnitelmien kokonaisuutta

- Perhekeskuksen toimintasuunnitelma
- Opiskeluhooltosuunnitelma
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

- Neuvolasuunnitelmassa huomioitu:
 - Siun soten laaja hyvinvointisuunnitelma
 - Kuntien hyvinvointikertomusten ja –suunnitelmien indikaattorit ja mittarit
 - Perhekeskuksen toimintasuunnitelma

Valmistelijat

- Pohjana aiempi Neuvolatoiminnan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä lasten ja nuorten ehkäisevän suun terveydenhuollon toimintaohjelma
- Tehty vuosille 2023-2025
- Valmistelutyö:
 - Neuvolatoiminnan vastuualue
 - Suun terveydenhuollon vastuualue
 - Lasten kuntoutuspalvelut
 - Perhe- ja sosiaalipalvelut
 - Perhekeskustoiminnan / Tulevaisuuden sotekeskus - hanketyöntekijäedustajat

Perhekeskustoimijoiden verkosto

* Puhe-, fysio-, ravitsemus-, ja toimintaterapia

** Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto voivat olla osa perhekeskusta

Neuvolasuunnitelman sisältö

Sisältö

- Suunnitelmaa ohjaavat säädökset
- Toiminnan sisältökuvaus
 - Äitiysneuvola
 - Lastenneuvola
 - Ehkäisyneuvola
- Lasten (ja nuorten) ehkäisevä suun terveydenhuolto
- Erityisen tuen tarve
- Muut toimintamuodot
- Yhteistyö lapsiperheiden sosiaalipalvelujen kanssa
- Seuranta, raportointi ja toiminnan kehittäminen
- Lähteet

Perustietoa neuvolatoiminnasta

Äitiys-, lasten- ja ehkäisyneuvolatyö Pohjois-Karjalassa

- Eteläinen alue: Ilomantsi, Kitee, Tohmajärvi, Rääkkylä (4 neuvola)
 - Lähiesihenkilö ja seitsemän neuvolatyötä tekevää terveydenhoitajaa
- Keskinen alue: Joensuun kantakaupunki (Rantakylä, Siilainen, Suvikatu), Pyhäselkä (Reijola, Hammaslahti), Heinävaara/Tuupovaara, Eno (8 neuvolan toimipistettä)
 - Lähiesihenkilö ja 30 neuvolaterveydenhoitajaa
- Läntinen alue: Liperi (Ylämylly, Viinijärvi), Outokumpu, Polvijärvi, Heinävesi (6 neuvolan toimipistettä)
 - Lähiesihenkilö ja 13 neuvolatyötä tekevää terveydenhoitajaa
- Pohjoinen alue ja Kontiolahden neuvolatoiminta: Juuka, Lieksa, Nurmes (Valtimo), Kontiolahden ja Lehmon neuvolat (Kulho) (7 neuvolan toimipistettä)
 - Lähiesihenkilö ja 17 neuvolatyötä tekevää terveydenhoitajaa

Neuvolatoiminnan järjestämismuodot

- Erillisiä äitiysneuvoloita, lastenneuvoloita ja ehkäisyneuvoloita (Siilainen)
- Yhdistelmäneuvolat, jossa on yhdistetty äitiys- ja lastenneurolapalvelut samalle työntekijälle
- Osa neuvolatyötä tekevistä terveydenhoitajista työskentelee myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa eri toimipisteissä, tällöin neuvolatyön osuus tehdään lastenneuvolassa tai ehkäisyneuvolassa
- Neuvolan keskitetty puhelinpalvelu
- Naisten ikäryhmäseulonnat
- Jonkin verran terveydenhoitajillamme on vastuullaan mm. matkailijoiden rokotuksia, Omaolo/seksitautien seulonta ja hoitoonohjaus, huumeikäyttäjien välinevaihtopiste

Toimintamuodot

- Vastaanottopalvelut toimipisteissä kansallisen ohjeistuksen mukaan asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioiden
- Kotikäynnit synnytyksen jälkeen ja tarvittaessa
- Etävastaanotot soveltuvien osien, uutena esim. raskausdiabeetikoiden etävastaanotot ja ehkäisyneuvolan seurantakäynnit
- Keskitetty puhelinpalvelu klo 8-14, tekstiviestipäruutukset asiakkailla
- Yhteydenottopyynnöt omalle terveydenhoitajalle
- Avoneuvolavastaanotto Suvikadun (äitiysneuvola-asiakkaille) ja Reijolan neuvolassa (äitiys- ja lastenneuvola-asiakkaille) ilman ajanvarausta
- Neuvolan imetyspoliklinikka – kotikäynnit ja lähi- tai etävastaanotot
- Lääkäripalvelut terveysasemilta

- Perhevalmennus – osin yhteistyönä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, mm. Perheentalo Joensuussa
- Vahvuutta vanhemmuuteen - vertaistukiryhmät

Mitä neuvolassa tapahtuu...

- Lain ja asetuksen mukaiset, THL:n ohjeistamat kansalliset terveystarkastukset pohjana työlle
 - Raskauden seuranta ja poikkeamien havaitseminen hoitoonohjauksineen, vanhemmuuteen kasvamisen tuki, parisuhde, elintapaohjaus
 - Lapsen terveellisen ja turvallisen elämän huomioiminen kasvun ja kehityksen seurannan rinnalla

→ Työ neuvolassa on paljon muutakin kuin vain mittaukset ja rokottaminen
- Erityisen tuen ja yksilöllisen tarpeen havaitseminen ja tarpeenmukaiset lisäkäynnit
 - Psykososiaalinen tuki ja tuen järjestäminen
 - Fyysisten / somaattisten asioiden yksilöllinen seuranta
- Ryhmätoiminta
 - Perhevalmennus
 - Vahvuutta vanhemmuuteen – ryhmätoimintaa esim. Kontiolahdella

Monialaista yhteistyötä

- Vastaanottopalvelut / terveysasemat - lääkäriyhteistyö
- Lasten kuntoutuspalvelut: puheterapia, fysioterapia, toimintaterapia
- Perhe- ja sosiaalipalvelut, perheneuvola, lastensuojelu, palvelutarpeen arviointi
- Mielensterveys- ja päihdepalvelut
- Suun terveydenhuolto
- Vammaispalvelut
- Erikoissairaanhoido, esim. äitiyspoliklinikka, synnytysosasto, lastenkeskuksen Ilmatar jne.
- Hoitotarvikejakelu, apteekki, tilapalvelut jne.
- Kuntien toimijat, mm. varhaiskasvatus
- Kolmas sektori, järjestöt ja seurakunnat (Neuvokas perhe...)
- Hankeyhteistyö (mm. maksuton ehkäisy, päihteitä käyttävien perheiden palvelut), oppilaitosyhteistyö (opiskelijaohjaus), tutkimusyhteistyö (mm. Voimaperheet/Turun yliopisto)
- Jne.

Lasten ehkäisevä suun terveydenhuolto

Määräaikaistarkastukset suun terveydenhuollossa

- Palvelut 19 eri toimipisteessä kautta maakunnan
- Ensimmäistä lastaan odottavan perheen suun terveydentilan ja hoidon tarpeen arviointi, pohjautuu haastatteluun ja ohjaukseen
- Suuhygienistin tai hammashoitajan toteuttamat lasten suun terveystarkastukset, tarvittaessa ohjaus hammaslääkärin vastaanotolle
- Yksilöllisen tarpeen mukaiset tarkastukset

Taulukko 5. Alle kouluikäisten lasten suun terveystarkastukset

Terveystarkastus	18 kk	2 v	3 v	4 v	5 v	6 v
Suun terveys- tarkastus	x (1 v)		x		x	

Suun terveystarkastus

- Suun terveydentilaselvitys
- Hoidon tarpeen selvitys
- Henkilökohtainen terveystarkastus
- Jos lapsella on erityinen riski sairastua suusairauksiin, järjestetään tehostettu ehkäisevä suun terveydenhuolto ja yksilölliset määritellyt terveystarkastukset
- Tarkastuksesta pois jäävien tuen tarpeen selvittäminen

Näyttöön perustuvien menetelmien

Lapset puheeksi - palvelumalli

Esimerkkejä elämäntilanteiden muutoksista

- Muutos elämässä (muutto, koulun vaihto)
- Muutos perherakenteissa (ero, sisaruksen syntymä, uusperhe)
- Lapsi reagoi käytöksellään tai käytös muuttuu (kiukku, koulupoissaolot, vetäytyminen)
- Lapsen sairastuminen tai kehityksen tuen tarve
- Perheen tuen tarve (toimeentulovaikkeudet, sairaudet tai väkivalta perheessä, vanhemman mielenterveys tai päihdeongelmat)

Lapset puheeksi -palvelumalli

Varhaiskasvatus,
koulu, nuorisopalvelut, sote, srk,
järjestöt

Tavoite

- Koppi kokonaisuudesta yhdellä kontaktilla viiveettä
- Lapsen/nuoren ja perheen sujuva arki ja suotuisa kehitys
- Perheen ja toimijoiden vastavuoroinen keskustelu yhteisen ymmärryksen syntymiseksi
- Perhekeskustoimijoiden yhteinen tapa toimia lapsen/nuoren ja perheen parissa

1.

Lapsen/nuoren/perheen elämäntilanteessa muutoksia.

- Kartoitetaan perheen elämäntilanne ja arjen Lapset puheeksi-työskentelyä hyödyntäen.
- Tehdään toimintasuunnitelma tuen järjestämiseksi arkiympäristössä.

2.

- Jos perheen tilanne vaatii verkostotyötä (neuvonpito) pyydetään huoltajalta suostumus perhekeskustoimijoiden väliseen yhteydenpitoon.

3.

- Perhe ja toimija suunnittelevat neuvonpidon yhdessä.
- Neuvonpidon koollekutsumista varten sovitaan vastuullinen työntekijä/työpari.

4.

Neuvonpitoon valmistautuminen:

- Perhe määrittelee verkoston yhdessä neuvonpidon järjestäjän kanssa käydyn keskustelun ja suositusten pohjalta.
- Vastuutyöntekijä/työpari ovat linkki muihin palveluihin ja toimijoihin.
- Sovitaan kuka on yhteydessä läheisverkostoon.

5.

- Pidetään Lapset puheeksi -neuvonpito lapsen/perheen päivittäisessä ympäristössä.
- Laaditaan yhteinen toimintasuunnitelma, nimetään vastuutyöntekijä/työpari ja sovitaan seuranta-ajankohta.

6.

- Toimitaan yhteisen toimintasuunnitelman mukaan.
- Seurantaneuvonpito, jossa arvioidaan toimintasuunnitelman toteutumista ja päivitetään vastuuhenkilöt.

Neuvolapalvelujen kehittämistyö

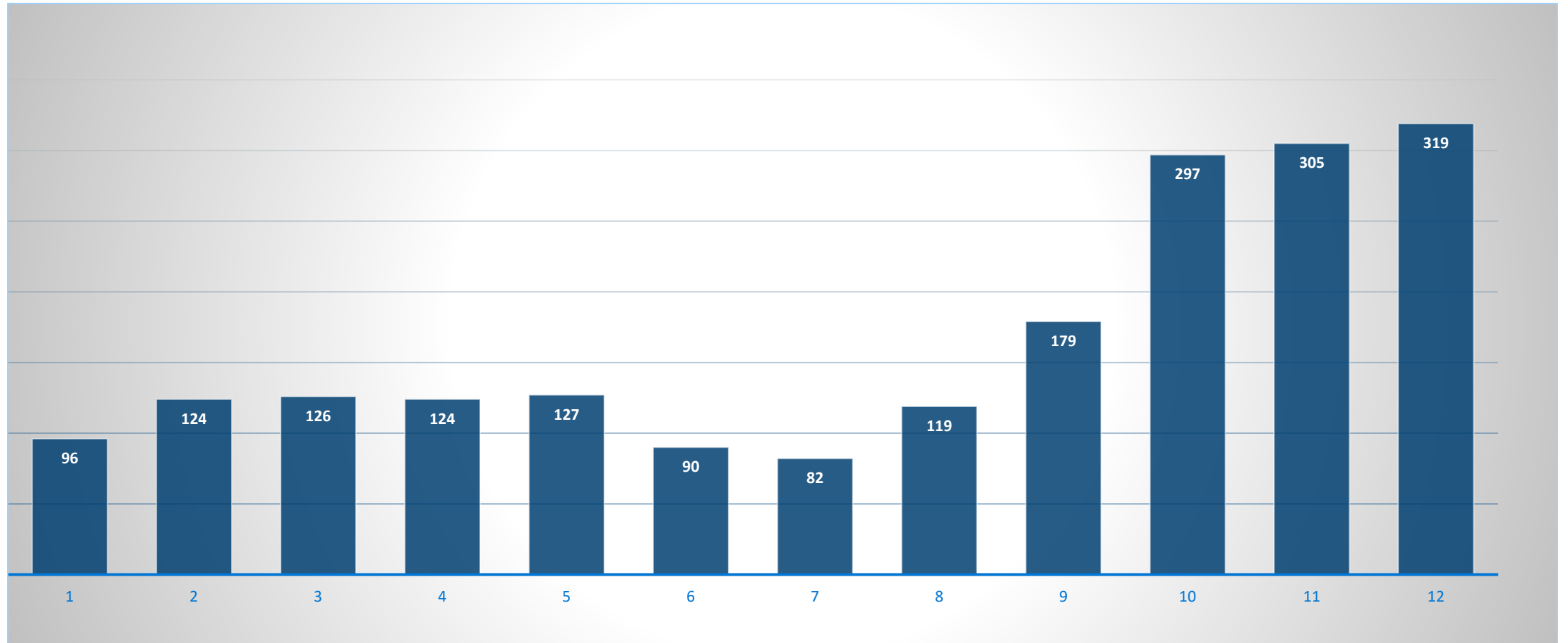
Mitä uutta neuvola tarjoaa?

- Raskausdiabeteksen etävastaanotot / perhekeskus Joensuu / maakunnallinen palvelu
- Neuvolan maksuton imetyspoliklinikka / Liperi, Ylämylly / etävastaanotot maakunnallisesti, kotikäynnit n. 40km säteellä
- Avoneuvolapalvelu Joensuun kahdessa neuvolassa
- Etävastaanotot, etävalmennukset
- Maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille, hanke vuoden 2023 loppuun

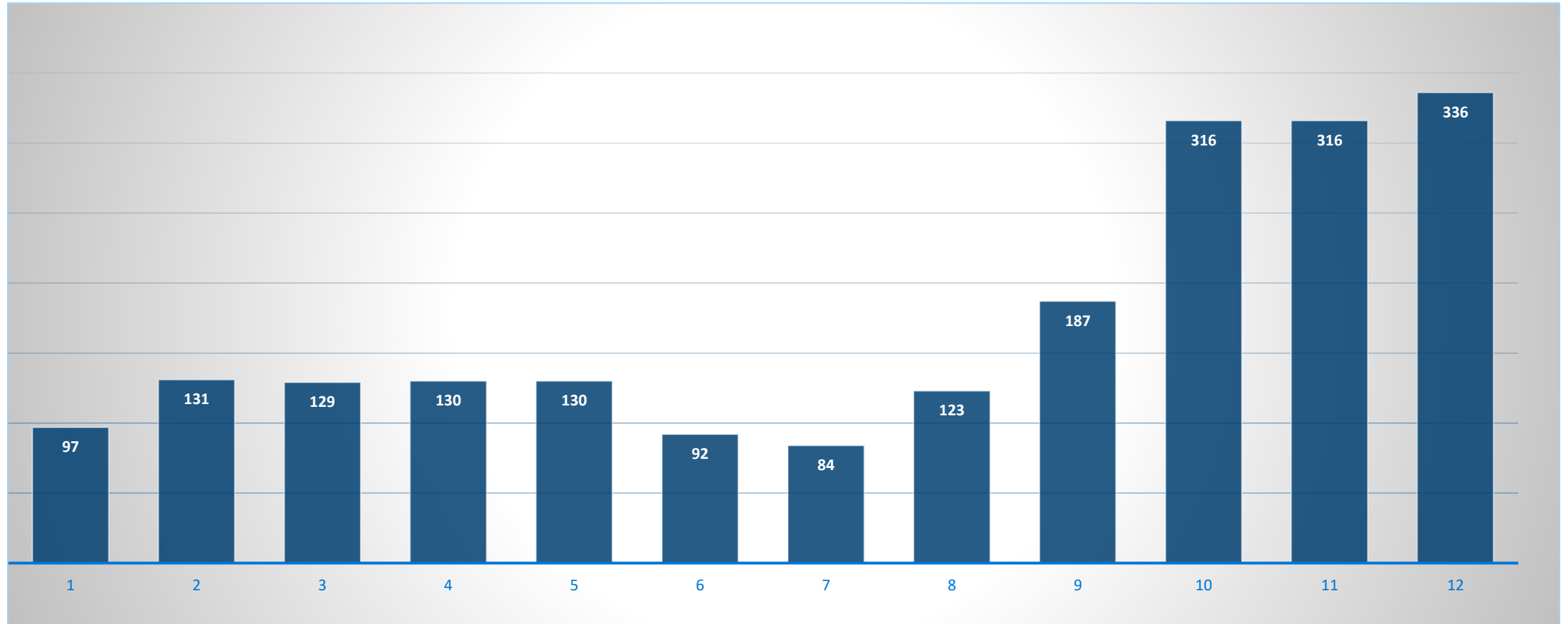
TULOSSA / KEHITTEILLÄ

- Yhteisasiakasohjaus paljon palveluja tarvitseville perheille
- Moniammatillisen verkostoyhteistyön aktivoituminen / LP- neuvonpidot
- Digisotekeskus, mm. chat
- Jne.

Maksuttoman ehkäisyn asiakkaat v.2022

Maksuttoman ehkäisyn käynnit v.2022

Altistavat tekijät, teiniraskauden kokeneiden hyvinvointi sekä maksuttoman ehkäisyn rooli

Suvi Leppälahti 24.11.2022

Yhteenveto

- Mielenterveyden häiriöt, tapaturmat, toimeentulotuen tarve ja heikko opiskelumenestys ovat yleisempiä alaikäisinä raskaaksi tulleilla ENNEN JA JÄLKEEN raskauden.
- Ennenaikainen kuolleisuus koholla teiniraskauden kokeneilla
 - Kyseessä useiden tekijöiden summa.
- Maksuton ehkäisy on yhteydessä matalampaan teiniraskauksien esiintyvyyteen.
- Ehkäisypalveluiden sekä raskaudenkeskeytyspalveluiden järjestäminen
 - miten tavoitamme haavoittuvimmassa asemassa olevat nuoret?
 - Tunnistammeko apua tarvitsevat?
 - onko meillä tarjota riittävää apua keskeytyksen jälkeen?

Seuranta ja raportointi

Miten palveluja seurataan?

Seurantatapoja

- Kansallinen ohjaus ja seuranta, mm. KUVA-mittaristo: tietoa väestön elinoloista ja hyvinvoinnin ja terveyden tilasta, palvelujen tarpeesta ja käytöstä, saatavuudesta, saavutettavuudesta ja yhdenvertaisuudesta, kustannuksista, palvelujen laadusta ja vaikuttavuudesta
- Oma tilastoseuranta mm. hva-strategian tavoitteiden pohjalta, henkilöstön hyvinvointi, asiakaspalautteet ja käyntien toteutumisen seuranta, tarkastuksista pois jäävien tuen tarpeen selvittäminen, erityisen tarpeen mukaiset käynnit

Mitä seurataan

- Palvelutuotannon toteutuminen
- Asiakastyytyväisyys
- Työntekijöiden työhyvinvointi, sairauspoissaolot ja vaihtuvuus
- Haittatapahtumailmoitukset
- Näyttöön perustuvien menetelmien käyttö, mm. LP
- Hankekehittämisen myötä kehitettävät palvelut
- Lasten ylipainon esiintyvyys
- Mielen hyvinvointi
- Ehkäisevä päihdetyö

Seurantaindikaattoreita ja mittareita

Indikaattori

- Palvelujen käyttö
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö toteutuu
- Tarkastuksista pois jäävien 4-vuotiaiden lasten ja perheiden tuen tarpeen selvittäminen
- MPR-rokotuskattavuus
- 2-6 – vuotiaiden lasten ylipainon esiintyvyys
- Esikoululaisten harjauskoulu
- Raskauden keskeytysten ja seksitautien määrä
- Mielen hyvinvoinnin edistämisen uudet toimintamallit
- Yhteisasiakasohjaus
- Tavoitteellinen verkostoyhteistyö toteutuu
- Riittävä, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

Mittari

- Käyntitilastot
- Lähisuhdeväkivallan puheeksiotto kaikissa perheiden palveluissa käytössä kyllä/ei
- Tilastotiedot tuen tarpeen selvittämisestä
- Rokotuskattavuusseuranta
- Lasten ylipainon esiintyvyys-% ei kasva
- Etäharjauskoulu pilotoitu kyllä/ei
- Raskauden keskeytysten määrä ja seksitautien esiintyvyys alle 25-vuotiailla laskee
- Uusia mielenterveyden tuen matalan kynnyksen palveluja on kehitetty kyllä/ei ja työntekijöiden mielenterveysosaamisen varmistaminen koulutuksin toteutunut kyllä/ei
- Raskaus- ja pikkulapsiajan mielenterveys- ja päihdehoitopolut on kuvattu kyllä/ei
- Lapsiperheiden yhteisasiakasohjaus maakunnallisena palveluna kyllä/ei
- LP-neuvonpitojen määrä
- Henkilöstön määrä kattaa palveluntarpeen kyllä/ei

Haasteet ja ilon aiheet

Johtaminen – haasteet ja ilon aiheet

Ilon aiheita

- Merkityksellinen työ perheiden parissa
- Hyvä asiakaspalaute
- Rakentava asiakaspalaute
- Työntekijöiden työhyvinvointi ja osallisuus palvelujen parantamisessa
- Perhekeskustytön kehittyminen
- Lasten kuntoutuspalvelujen kehittyminen ja kehittäminen

Haasteita

- Perheiden ylisukupolviset haasteet
- Lapsiperheköyhyys
- Paljon palveluja tarvitsevien aukoton yhden luukun periaatteen toteutuminen
- Resurssivaje ja rekrytointihaasteet
- Palvelujen kattavuus ei toteudu aukottomasti
- Hoitovelka

Kehittämistarpeita tuleville vuosille

- Perhekeskustyön monialaisen yhteistyön kehittäminen
- Yhteensovittava johtaminen
- Oikea ja riittävä määrä henkilöstöä asiakasmääriin ja asiakkaiden tarpeisiin nähden, huomioiden erityisen tuen tarvitsijat ja maahanmuuttaja-asiakkaat
- Lasten kuntoutuspalvelujen kokonaisuus ja toimintatavat
- Digitaaliset palvelut ja vaihtoehdot asiakkaille
- Diabeteksen hoitoketjut, raskausdiabeteksen hoitopolut osana kokonaisuutta

Kiitos